

ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา Political Leadership of Pakchong Municipality Administrator, Nakhonratchasima Province

พระคมกริช จันทสุทโธ (สุขพัตร)¹, พระครูศรีปริยัติยารักษ์² และ ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์³
Phrakomkrit Juntasutho (Sukkkhaphat)¹, Phrakhrusripariyattayarak²
and Chutipphon Wongamornwit³

Received: 26 January 2023; Revised: 8 May 2023; Accepted: 22 May 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลปากช่อง จำนวน 396 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ Independent t-test และ F-test (One-way ANOVA) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ 2) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล โดยการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ประกอบด้วย ด้านเมตตา ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ ด้านกรุณา ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน ด้านมุทิตา ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ด้อย่างจริงใจ มีจิตผ่องใส ด้านอุเบกขา ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง; ผู้บริหาร; หลักพรหมวิหาร 4

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา; Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Nakhon Ratchasima Campus
Corresponding Author, E-mail: phrakomkrit.s@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the political leadership of Pak Chong municipal administrators, Nakhon Ratchasima Province. 2) To present the application of Buddhist principles to promote political leadership of the administrators of Pak Chong Municipality, Nakhon Ratchasima Province. It's a mixed research. between quantitative research and qualitative research in quantitative research The sample consisted of 396 people living in Pak Chong municipality. Data were collected by using a questionnaire. analyze data Statistics were used for percentage, mean, and standard deviation. and hypothesis testing using independent t-test and F-test (One-way ANOVA). Qualitative research. With in-depth interviews with a group of key informants, 9 figures/person, data were analyzed using descriptive analysis techniques.

The results showed that, 1) Political leadership of the municipal executives as a whole were at the highest level. The side with the highest mean is competency leadership, followed by physical leadership the side with the least average is Personality Leadership 2) Present the application of Buddhist principles to promote political leadership of the municipal administration. By applying the principles of Brahma Viharn 4 to be applied, consisting of mercy: leaders have good intentions without prejudice; kindness: knowledge of forgiveness. Encouragement for work; Mutita: sincerely rejoicing when others do well, having a clear mind; equanimity: giving justice in administration. emphasizing honesty.

Keywords: Political Leadership; Executive; Promviharn 4

บทนำ

อดีตที่ผ่านมาเมืองเมื่อมีผู้นำในระดับชาติที่อ่อนแอ ย่อมถูกข้าศึกบุกเข้ามารุกรานจนต้องเสียอิสรภาพไปในที่สุด ในทางตรงกันข้าม เมื่อมีผู้นำที่เข้มแข็งประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองแผ่อำนาจбарมีไปทั่วทุกทิศทาง ดังประเทศไทยได้เปลี่ยนระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและรัฐสภาตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 จนปัจจุบันที่กล่าวได้ว่า ประเทศไทยที่ผ่านมานั้นทั้งได้ผ่านวิกฤต อาทิ ความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่ม การก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตภัยธรรมชาติ เป็นต้น มีทั้งผู้นำระดับประเทศและผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมนำพาประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤตเหล่านั้นมาได้ (ถาสุตา เทพยากุล, 2555)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติเกี่ยวกับที่มาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมา

จากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในการปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะได้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) ตามที่กฎหมายบัญญัติในมาตรา 249 ภายใต้อำนาจมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) นอกจากนั้นหลักการกระจายอำนาจยังเป็นหลักการจัดระเบียบบริหารการปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางกระจายอำนาจบางส่วนหรือทั้งหมดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ โดยมีอิสระในการดำเนินงานภายในขอบเขตหนึ่ง หลักการกระจายอำนาจมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 5 ประการ คือ (1) มีการจัดตั้งองค์กรที่เป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง (2) มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารบางส่วนหรือทั้งหมด (3) มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร (4) มีงบประมาณและรายได้ของตนเอง และ (5) มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง และให้คนท้องถิ่นปกครองและบริหารด้วยตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยจุดสำคัญอยู่ที่การลดอำนาจส่วนกลาง (Huntington, S. P. & Nelson, M., 1995)

ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับความสำเร็จในงานแทบทุกด้านขององค์กร ผู้นำที่มีความสามารถมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ แต่ในทางกลับกันถ้าผู้นำไม่มีความสามารถก็จะส่งผลให้การทำงานด้านต่าง ๆ บกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพ (ณัฐพันธ์ เจริญนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ, 2547) หากเปรียบประเทศชาติเป็นองค์กรและเปรียบผู้นำทางการเมืองเป็นผู้นาองค์กรแล้ว ผู้นำที่พึงประสงค์ ไม่ใช่แค่พยายามทำงานของตนดีที่สุดเท่านั้น แต่ต้องนำองค์กรท้องถิ่น ให้ก้าวสู่อนาคตได้อย่างเหมาะสม ด้วยเพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ฉะนั้น นายกเทศมนตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในอดีตจนถึงปัจจุบันความสำคัญของผู้นำไม่ได้ลดลงแต่ประการใด แต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามสัดส่วนของขนาดพื้นที่จากรัฐบาลและภาษีอากรที่เก็บได้ที่จะโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบทบาทของนายกเทศมนตรียังไม่ได้มีบทบาทแค่พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าเท่านั้น ยังมีบทบาทในการบริหารงานด้านการบริหารบุคคลได้แก่ การออกคำสั่งบรรจุแต่งตั้งการย้าย การโอน การเลื่อนระดับการเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย (จรรยา ศิวานนท์, 2548)

ดังที่กล่าวมานั้นภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้นำในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันยุคแห่งการกระจายอำนาจสู่

ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้น นายกเทศมนตรี คือผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การที่ผู้นำท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้ดีจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล ฉะนั้นความสำคัญของผู้นำจึงมีบทบาทอย่างมากในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นของคณะบริหารเทศบาลในฐานะผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ดำเนินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ที่ผ่านมานั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีจุดอ่อนหรือปัญหาเช่นกัน นั่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์อุดมการณ์ของประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เพราะยังมีการกระจายอำนาจมากเกินไป ยิ่งนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการคลัง ด้านคุณภาพชีวิต ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการบริหารสาธารณะ เนื่องจากอำนาจในทางการเมืองและการจัดทำบริหารสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการบริหารขึ้นอยู่กับศักยภาพท้องถิ่นของชุมชน และผู้บริหารแต่ละแห่งความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น มีผลสืบเนื่องจากการบริหารผู้บริหารหรือผู้นำในระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนนั่นเอง เพราะอย่างไรก็ตามหากปรากฏว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีจุดอ่อนไม่จำเป็นจะเป็นการขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ และขาดศักยภาพในการบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง จะไม่สามารถช่วยทำให้การพัฒนาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่หวังไว้

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งมีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองปากช่อง รวมทั้งสิ้น 26,181 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จากสูตรของ Taro ซึ่งได้ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่ม หรือแบ่งเป็นชั้นภูมิก่อน โดยหน่วยประชากรในแต่ละหน่วยมีลักษณะเหมือนกันแล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งตามกรอบแนวคิดงานวิจัย

ตอนที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แบบสอบถามที่เกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 (หลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเลือกแบบโควตา (Quota Sampling) (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2554) และสุ่มแบบบังเอิญ โดยขอความร่วมมือแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งมีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ใช้แบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 396 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน และ 3) คณะผู้บริหารเทศบาล 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์หลักพรหมวิหาร 4 และ ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เชิงพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2) คำนี้ถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถ้อยคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.68) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.07) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.73) ภาวะผู้นำทางด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.57) และภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.56) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ

ด้านกายภาพ 2) ภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ 3) ภาวะผู้นำ ด้านทักษะทางสังคม 4) ภาวะผู้นำ ด้านความสามารถนอกจากนี้ยังประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 (หลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ) เพื่อให้เกิดรูปแบบของภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา ได้อย่างมีคุณภาพที่ควบคู่ไปกับหลักจริยธรรมมากยิ่งขึ้น มีลักษณะดังนี้ 1) ด้านเมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ มีความจริงใจต่อบุคลากร ให้คำปรึกษาการทำงาน 2) ด้านกรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน มีความสงสารเห็นใจ เข้าใจข้อจำกัดของการทำงาน เข้าใจความสามารถของบุคลากร 3) ด้านมุทิตา ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีอย่างจริงใจ มีจิตผ่องใสมีกิริยาทางกาย วาจา ใจ สร้างขวัญกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีและพิจารณาความชอบ 4) อุเบกขา การรู้จักวางเฉย ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่โดยฝักระเบียบ วางตัวเป็นกลางและพยายามทำให้คนในองค์กรเข้าใจกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ รองลงมาคือ ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการทำงาน และใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ ซึ่งองค์กรใด ๆ ก็ตามถ้าเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่ดี มีความรู้ และมีความเหมาะสมกับงานก็จะส่งผลโดยตรงกับประสิทธิภาพในการบริหารงาน ดังแนวคิดปรัชญาการเมืองของโทมัส ฮ็อบบ์ มีความคิดเห็นว่ามนุษย์ที่อยู่ภายใต้รัฐควรมอบอำนาจให้องค์อธิปัตย์ซึ่งอาจหมายถึง ผู้ปกครอง ดังนั้นการปกครองในระบบประชาธิปไตยจึงมีการเลือกผู้แทนเข้าไปทำงานในสภานิติบัญญัติตามวาระ แต่การมอบอำนาจให้ผู้ปกครองหรือผู้แทนทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญเป็นเหมือนกับมอบอำนาจให้กับกลุ่มคนที่เป็นเสียงน้อยตัดสินใจแทนคนส่วนใหญ่ แต่ในสังคมประชาธิปไตยก็ให้ความสำคัญกับเสียงข้างมากแต่ก็ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย (ภาวิดา รัช และเชษฐ ใจเพชร, 2565) นอกจากนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของนนท์ชนันท์กรณ์ ฝ่ายเทศ (2561) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปุริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับพรสวรรค์ สุตะคาน (2558) ได้วิจัยเรื่องการกล่อมเกลางานทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขต

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. การนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากซ่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านเมตตา ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ ด้านกรุณา ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน ด้านมุทิตา ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ตัวอย่างจริงใจ มีจิตผ่องใส ด้านอุเบกขา ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพรหมวิหารเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเป็นหลักความประพฤติแห่งความอารีและเกื้อกูลแก่กัน เป็นหลักธรรมในการคอยกำกับความประพฤติในการดำเนินชีวิต เพื่อปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสังคมให้เป็นไปโดยชอบธรรม ถูกต้องทำนองคลองธรรม สอดคล้องกับการวิจัยของ พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวฑฺฒ (สุพานิช) (2564) ได้วิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทศนคติทางการเมืองที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรม โดยยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ตลอดจนถึงภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากซ่อง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสังเคราะห์ สร้างเป็นความรู้เชิงนวัตกรรมได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

**การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล
เมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา**

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำด้านกายภาพ ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำด้านทักษะทางสังคม ภาวะผู้นำด้านความสามารถ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 (หลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ) เพื่อให้เกิดรูปแบบของภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่องจังหวัดนครราชสีมา ได้อย่างมีคุณภาพที่ควบคู่ไปกับหลักจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ด้านเมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ มีความจริงใจต่อบุคลากร ให้คำปรึกษาการทำงาน ด้านกรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์) ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้กำลังใจการทำงาน มีความสงสารเห็นใจ เข้าใจข้อจำกัดของการทำงาน เข้าใจความสามารถของบุคลากร ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี) ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดียังจริงใจ มีจิตผ่องใสมีกิริยาทางกายวาจาใจ สร้างขวัญกำลังใจ

สร้างความสัมพันธ์อันดีและพิจารณาความชอบ อุเบกขา (การรู้จักวางเฉย) ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่โดยฝักระเบียบ วางตัวเป็นกลางและพยายามทำให้คนในองค์กรเข้าใจกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำทางด้านความสามารถ 2) ภาวะผู้นำทางด้านกายภาพ 3) ภาวะผู้นำทางด้านทักษะทางสังคม 4) ภาวะผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ โดยแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการนำการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล โดยการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย 1) ด้านเมตตา ได้แก่ ผู้นำมีความปรารถนาดี ไม่มีอคติ 2) ด้านกรุณา ได้แก่ รู้จักการให้อภัย ให้อภัยใจการทำงาน 3) ด้านมุทิตา ได้แก่ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีอย่างจริงใจ มีจิตผ่องใส 4) ด้านอุเบกขา ได้แก่ ให้ความยุติธรรมในการบริหารงาน เน้นย้ำความซื่อสัตย์สุจริต

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการลงพื้นที่และแบบสอบถาม โดยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ ส่งเสริม และปรับปรุง โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.2 ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนการปฏิบัติงานของนักการเมืองโดยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมือง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 เทศบาลควรจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นทุกปี โดยมีกระบวนการสำรวจหาความจำเป็นในการพัฒนา

2.2 เทศบาลควรจัดตั้งท้องถิ่นต้นแบบที่มีประธานคณะกรรมการท้องถิ่นมีคุณลักษณะพึงประสงค์ไว้เป็นชุมชนนำร่องเพื่อการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นอื่นต่อไป

2.3 ควรที่จะได้มีการปฏิรูปทางการเมืองของไทย ด้วยการมีแผนปฏิบัติการเป็นขั้นตอนที่ ชัดเจนที่มุ่งไปสู่การสร้างคามตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ควรให้ภาคีรัฐมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็น การเฉพาะ อันจะทำให้เกิดการตื่นตัวด้านภาวะผู้นำทางการเมืองได้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเจาะลงไปถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำของพรรคการเมืองที่อย่างไรจึงจะทำให้ประชาชน สนใจผู้นำที่แต่ละพรรคการเมืองเสนออันก่อให้เกิดการได้มาซึ่งนักการเมืองที่ดีได้

3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล ที่วัดได้จากการผลงานในการบริหาร เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์สร้างสื่อสารทางการเมืองที่ดียิ่งขึ้นไป

3.3 ควรศึกษาหลักธรรมหมวดอื่น ๆ นอกจากพรหมวิหารธรรมเพื่อนำประยุกต์ใช้ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ศิวานนท์. (2548). บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฤชุตา เทพยากุล. (2555). คุณลักษณะนายกรัฐมนตรีที่พึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา. วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 10(1), 15-23.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ. (2547). การจัดการ. กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- นนท์ชนันท์กรณีย์ ฝ่ายเทศ. (2562). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรอริชัย สุวฑฺฒ (สุภาพนิช). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรสวรรค์ สุตะคาน. (2558). การกล่อมเกล่าทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 12(2), 69-79.
- ภาวิดา รัช และเชษฐ์ ใจเพชร. (2565). ปรัชญาการเมือง: ความรู้ฉบับพกพา. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 3 (2), 46-53.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

Huntington, S.P. & Nelson, M. (1995). No easy choice: political participation in developing countries. New York: Harvard University Press.